

SCHILLERJEVE PESMI V PREVODIH J. V. KOSESKEGA V
LJUBLJANSKIH "KMETIJSKIH IN ROKODELSKIH NOVICAH"
(1844-1847)

LOJZE KRAKAR
Ljubljana / Slovenija

UDK/UDC: 830-1=863:82.035:929 (SCHILLER, KOSESKI)

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Priljeno : 1994-03-30
Received

Pjesnik Jovan Vesel Koseski /1798. - 1884./ dođuše nepravdom nije bio u Slovenaca omiljen, jer su ga kao "objektivnog" pjesnika postavljali nasuprot "subjektivnome" Francetu Prešernu. Ta Koseski je napisao nešto dobrih stihova i strofa, naročito je bio u četrdesetim godinama XIX. stoljeća jedan od najboljih slovenskih prevodilaca njemačkog pjesnika i dramatičara Friedricha Schillera. Ova radnja želi ukazati na neke dobre pjesničke prijevode Schillera iz pera Koseskoga.

Ob koncu 18. in v prvi polovici 19. stoletja je bil Schiller tudi v Sloveniji bolj znan kot Goethe - in to ne samó pri nemškem delu prebivalstva, ampak tudi pri slovenskih izobražencih. O tem govori že število predstav njegovih del v nemškem gledališču v Ljubljani, kakor tudi mnogo prevodov njegovih pesmi v slovenščino.

V nemškem gledališču v Ljubljani, kjer so nastopale razne nemške gledališke skupine, ni - po Radiczevih ugotovitvah¹ od konca 18. stoletja (1791) do prelomnega leta 1848 noben pomembnejši nemški ali nenemški dramatik doživel toliko predstav kot Schiller. V Ljubljani so v tem časovnem obdobju igrali skoraj vsa pomembnejša Schillerjeva dela - in to sledeča (naslovi naj ostanejo nemški: L.K.): *Die Räuber* (1791/92, 1800, 1815, 1817, 1820, 1825, 1827/28, 1833, 1835, 1846, 1847), *Kabale und Liebe* (1801, 1815, 1819, 1822, 1825, 1827, 1835, 1842, 1846), *Fiesco* (1804, 1815), *Die Jungfrau von Orleans* (1803, 1819, 1826, 1828, 1847), *Die Braut von Messina* (1805, 1824), *Don Carlos* (1818, 1826), *Maria Stuart* (1819, 1824, 1829, 1842, 1846), *Wilhelm Tell* (1826, 1835, 1847) in *Wallenstein* (1847). Prva najpomembnejša prevajalca sta bila J. N. Primic, ki je - po Kidriču² - tudi prvi prevedel nekaj odlomkov Schillerjeve

¹ Peter von R a d i c z, *Schiller auf der deutschen Bühnen von Laibach*, 1905.

² France K i d r i č, *Korespondenca Janeza Nepomuka Primica (1808-1813)*, Ljubljana 1934, str. 187.

"Pesmi o zvonu", pa pesnik Urban Jarnik, ki je prevedel Schillerjevo pesem "Der Gang nach dem Eisenhammer" in objavil prevod leta 1814 v svoji knjigi *Zber lepih ukov*. Jarnik je prevedel tudi pesem "Der Graf von Habsburg" in jo tiskal leta 1821 v reviji *Kärntnerische Zeitschrift*. Dalje sta v četrtem zvezku *Kranjske čbelice*³ izšla dva prevoda Schillerjevih pesmi: "Die Sehnsucht", ki jo je prevedel Jernej Levičnik - in prevod pesmi "Der Jüngling am Bache" (prevajalec Tušek). Duhovnik Levičnik je na Prešernovo pobudo v štiridesetih letih 19. stoletja prevedel tudi Schillerjevo dramo "Devica Orleanska".⁴ Schillerja je skušal prevajati še Stanko Vraz, ki je v letih 1834/35 v Grazu načrtoval almanah pesniških prevodov iz raznih jezikov. V njegovi slovenski zapuščini se je ohranilo le nekaj prevodov iz Schillerja.⁵ Med pomembnejšimi slovenskimi prevajalci Schillerja je treba omeniti A. M. Slomška, ki je že v letu 1827 prevedel Schillerjevo "Pesem o zvonu", tiskal pa jo je šele leta 1847 v svojih *Drobtinicah* - in Košarja, ki je leta 1831 prevedel isto pesem, tiskal pa je ni. Poleg tega je Košar prevedel še nekaj drugih Schillerjevih pesni. Košarjev prevod Schillerjeve "Pesmi o zvonu" je bil že tretji poskus, da bi to pesem dobro prevedli v naš jezik. Šele v štiridesetih letih se je to posrečilo takrat najzvestejšemu Schillerjevu učencu pri nas, Jovanu Veseli Koseskemu (1798-1884).

Koseskega prevodi Schillerjevih pesmi, objavljeni v predmarčni dobi v *Novicah*, se namreč organsko vraščajo v njegov takratni pesniški, prevajalski in s tem tudi v njegov narodno prosvetni opus. Pripomogli so k širjenju slovenske narodnostne zavesti, dokler ni prišlo do znanih zunanjih dogodkov v prelomnem letu 1848.⁶

Koseski je cenil Schillerja že od mladosti dalje, ko je še pesnil v nemščini in - po Levstiku⁷ - do vratu tičal v Schillerju. Več Schillerjevih pesmi je znal Koseski na pamet in Levstik je ugotovil Schillerjev vpliv v več njegovih objavljenih mladostnih pesmih.⁸ Po Levstikovem mnenju spominja začetek nemške pesmi Koseskega z naslovom "Erasmus Lueger, eine Romanze", na Schillerjevo balado "Hero und Leander". Tudi v Koseskega pesmi "Kurth von Roseck, eine Ballade", je - po Levstiku - najti Schillerjev patos.⁹ Enako vidi

³ *Kranjska Čbelica*, IV, Ljubljana 1833, str. 37.

⁴ *Zgodovina slovenskega slovstva II*, Ljubljana 1959, str. 71.

⁵ Stanko V r a z, *Slovenska dela*, priredil Anton Slodnjak, Zagreb 1952, str. 166.

⁶ Simon R u t a r, "Ivan Vesel-Koseski", *Dunajski zvon*, 1879, str. 974.

⁷ Fran L e v s t i k, "Zgodovina slovenskega slovstva", *Ljubljanski zvon*, 1881, str. 502.

⁸ *Laibacher Wochenblatt*, 1818, str. 18, 19 in 20.

⁹ *Laibacher Wochenblatt*, 1818, str. 31. Kot primer navedimo 12 verzov:

Durch Regen und Sturm mit flammendem Blick
Ritt Kurth auf dem schäumendem Rappen,
Es folgen die Wälder, die Berge zurück: -

Levstik v Koseskega pesmi "Die Tanne auf Rauheneck"¹⁰ enega samega Schillerja. Zato je tudi razumljivo, da si je Koseski, ki je dolgo molčal kot slovenski pesnik in nastopil spet v štiridesetih letih, izbral za prevajanje predvsem Schillerjeve pesmi. Tako so imeli ti prevodi Koseskega - ob njegovih slovenskih pesmih, objavljenih v *Novicah* - poleg literarnega tudi narodno budniški namen in pomen.

Koseski je bil več let (preden je med leti 1844 in 1852 težkó zbolel in za dalj časa utihnil) najbolj plodovit in priznan pesnik v *Novicah*. V metrično dovršenih verzih je pisal budnice, religiozne refleksije in hvalospeve. Opeval je avtohtonost Slovencev, njihovo ljubezen do svobode in državljansko zvestobo cesarstvu. Želel je pokazati - po Rutarju¹¹ - da Slovenci bivajo tukaj že od pradavnih časov in da so se Nemci razširili med njimi šele pozneje. S svojimi visoko donečimi pesmimi je navduševal ljudi - in tako ni nič čudnega, če so mu prijatelji rekli "slovenski Schiller". S svojimi romantičnimi verzi, pisanimi za recitatorje, je v predmarčnem času znal pritegniti množice, čeprav je v svojih (tolikokrat skritiziranih!) pesmih pogosto mešal stare slovenske izraze z novotvorbami in napačna zgodovinska dejstva s sodobnim navdušenjem. Četudi je bil res daleč od Prešernovih pesmi, je včasih očaral bralce *Novic*, ki so ga sprejemali z navdušenjem, predvsem njegove poslanice in hvalnice. Te "objektivne" pesmi naj bi bile nakakšna protiutež Prešernovi "subjektivni" liriki. Nihče ne more danes zanesljivo reči, da je Koseski sam za vsako ceno hotel postati Prešernov tekmeč, toda okoliščine so mu bile naklonjene in za sabo je potegnil tudi vrsto epigonov, ki so se podposivali s psevdonimi na -ski in -ški (kakor Koseski iz Kosez).

Toda kot sta bila takrat zanos in vzpon Koseskega - ki je bil sicer osebno bolj skromen pri ocenjevanju svojih del - velika, tako je bil pozneje hud tudi padec, ki ga je moral preboleti še za življenja. Fran Levstik, njegov takrat najbolj piker nasprotnik, mu je izrekel vse mogoče v svojih kritiki Kleinmayerjeve literarne zgodovine. Levstik niti ni toliko želel rezveljaviti neke prehodne

Nach sprengen die keuchenden Knappen.
 Sein Schloss erreicht er in tobender Wuth,
 Und stürmt durch die einsamen Hallen,
 es waltet, es siedet sein kochendes Blut
 Und Flüche den Lippen entfallen:
 "Ein Weib mich zu hönnen? - Verderben und Tod!
 Ha Dirne, den Stolz will ich beugen!
 Und wenn zu versinken der Erdball droht,
 Wenn Todte den Gräften entsteigen!

¹⁰ *Der Aufmerksame*, Graz 1820, št. 51.

¹¹ Simon Rutar, "Ivan Vesel-Koseski", *Dunajski zvon*, 1879, str. 275.

zgodovine, ampak bolj spodnesti Koseskega. Podobno so s Koseskim pozneje počeli tudi drugi, ampak tega ni potrebno naštevati, saj Koseski skoraj do današnjih dni velja za školski primer slabega pesnika, čeprav ne ravno po pravici.

Zato se sodobni slovenski literarni raziskovalec ne more zadovoljiti samo za bolj ali manj črnim in belim slikanjem takratnega slovenskega literarnega dogajanja: pri Koseskem je treba videti še tisto, kar je vsaj podobno pesniškemu in je bilo doslej premalo raziskano. To ga namreč postavlja v nekoliko drugačno luč. Spregovoriti je treba torej o pozitivnih straneh njegovega pisanja, predvsem pesniškega prevajanja.

Takšen poskus naj bi bila ocena prevodov Schillerjevih pesmi, ki jih je Koseski objavljajl v *Novicah* v letih, navedenih v naslovu (v letu 1848 ni izšel v *Novicah* noben prevod iz Schillerja, ki bi ga podpisal Koseski). Iz nekaterih odlomkov teh prevodov je videti, kako se je Koseskemu tu in tam vendarle posrečilo, da je za bogat Schillerjev besedni zaklad našel v slovenščini ustrezne besede. Pri tem moramo imeti pred očmi še nekaj stvari. Prvič: preden je Koseski začel sloveniti Schillerja, je bil ta nemški avtor znan le tistim našim izobražencem, ki so ga brali v nemščini. Drugim ga je približal šele Koseski. Drugič: že izbor pesmi, ki jih je prevajal Koseski, kaže, da je želel prevajalec pokazati bralcem *Novic* predvsem etično-vzgojno stran Schillerja, kar je bilo pisano na kožo tudi času. In tretjič: prevajalec je dodajal prevodom opombe in pojasnila, ki so bila bralcem *Novic* nekakšen napotek za branje in razumevanje dogajanja v pesmih, s tem pa je prevajalec prispeval tudi k literarni razgledanosti bralcev.

Med leti 1844 in 1847 je Koseski objavil v *Novicah* osem prevodov Schillerjevih pesmi. Najprej je prevedel balado "Der Graf von Habsburg" (Grof Habsburški).¹² Napisal je kratko spremno besedo in prevod posvetil cesarju Ferdinandu. Povedati je hotel, kako čudovito vodi božje previdnost človeka skozi življenje in mu v njem določa mesto, kakor je vodila srčna dobrota grofa Habsburškega k cesarski časti. Ta prevod je v ozki zvezi z znano pozdravno pesmijo Koseskega, posvečeno cesarju Ferdinandu I. Pesem je izšla v dveh številkah *Novic* pred Ferdinandovim prihodom v Ljubljano. In kakor je v Schillerjevi pesmi pevec opeval svojega vladarja, tako je hotel tudi Koseski slaviti svojega. Svečan Schillerjev jezik v izvorniku te pesmi ustreza jeziku Koseskega v prepesnitvi. Kot primer vzemimo prvo kitico iz Schillerjeve pesmi "Der Graf von Habsburg" in jo primerjajmo s prevodom Koseskega.

¹² *Novice*, 1844, str. 38.

Koseski:

V Porečju, s cesarsko svitlostjo obdan,
v dvorani starinsko sloveči,
gróf Rudolf sedi za cesarja izbran,
kraljevo vezilo deržeči.
Starosta Narenski prinaša jedi
možečega vina Čeh mu deli,
volitelov sedem se stavi,
kot solncu okoli truma zvezdā,
na levo, na desno vladarju svetā,
da službe dolžnosti opravi.

Schiller:

Zu Aachen in seiner Kaiserpracht
im altertümlichen Saale,
saß König Rudolfs heilige Macht
beim festlichen Krönungsmahle.
Die Speisen trug der Pfalzgraf des Rheins,
es schenkte der Böhme des perlenden Weins,
und alle die Wähler, die sieben,
wie der Sterne Chor um die Sonne sich stellt,
umstanden geschäftig den Herrscher der Welt,
die Würde des Amtes zu üben.

Temu prevodu sta sledili v *Novicah* 1845 dve Schillerjevi pesmi v prevodih Koseskega: "Der Gang nach dem Eisenhammer"¹³ in "Der Taucher".¹⁴ Prvi pesmi, ki jo je bil že prej v slovenščino prevedel Jarnik, je dal Koseski naslov "V jamo pade", kdor jo drugimu koplje, prevod pa je podnaslovil še s "Hoja na plavž". Namen Koseskega je razviden že v naslovu: delovati vzgojno. V opombi pa lahko preberemo, da je ta motiv sicer mogoče večkrat najti v italijanskih, francoskih in nemških knjigah, da pa je prevajalec izbral in prevedel prav to Schillerjevo pesem, ker da je slavni pesnik Friedrich Schiller to snov najlepše obdelal. Pesem je izšla v dveh številkah *Novic*¹⁵ na uvodnem mestu, kar je dalo prevodu še poseben poudarek. Prevod se je Koseskemu prav tako posrečil in "koseščine" je v njem malo. Kot primer preberimo 27. kitico.

¹³ *Novice*, 1845, str. 29 in 30.

¹⁴ *Novice*, 1845, str. 50.

¹⁵ *Novice* si niso mogle dovoliti, da bi na štirih straneh tiskale daljših epskih pesnitev, zato je tudi več prevodov Koseskega (kakor Prešernov "Krst pri Savici") izšlo v nekaj številkah.

Koseski:

Ker, ne zamerite, gredé
od vas poprej, gospó

sim prašal, kakor hlapcu gré,
če kaj mi ukažejo.
Po volji njih sim k maši šel,
kar sam že v mislih sim imel,
in štir sim molil Očenaše
za njih zveličanje in vaše.

Schiller:

Denn als von Eurem Angesicht
ich heute ging, verzeiht,
da fragt ich erst nach meiner Pflicht,
bei der, die mir gebeut.
Die Messe, Herr, befahl sie mir
zu hören; gern gehorcht' ich ihr
und sprach der Rosenkränze viere
für Euer Heil und für das ihre.

Drugi prevod iz tega leta (Schillerjeva pesem "Der Taucher"), ki mu je dal Koseski čuden naslov "Vodostop", potrebuje komentar. Prevajalčev namen je bila vsebina pesmi sama, ki pripoveduje o mladeniču, obsedenem od želje, da najde, česar ni, vendar se mora človek zadovoljiti s tem, kar ima. Prevod in izbor se ne zdita posrečena, a nauk je bil na svoj način pač pogodu *Novicam*.

Največ prevodov iz Schillerja je objavil Koseski v *Novicah* v letu 1846. Na prvem mestu je znana Schillerjeva "Pesem o zvonu".¹⁶ Zvonenje je bilo že od davnih časov blizu slovenskemu kmečkemu življu, Koseskemu pa so občutki kmeta pomenili nekakšno nasprotje meščanskemu življenju. Prevod te pesmi je - kot je ugotovil že Levstik¹⁷ - poleg prepeva "Device Orleanske" in "Mesinske neveste" eden najboljših med prevodi Koseskega. Poleg tega je to najboljši dotakratni prevod te pesmi v slovenščino sploh, čeravno se Koseski ni vedno držal bogatega jezikovnega gradiva izvirnika in tudi ne vsebine abstraktnega Schillerjeva besedišča, kajti slovenščina takrat še ni razpolagala z dovolj ustreznim filozofskim in strokovnim besednjakom. Kot je Koseski povedal v kratkem spremnem članku, je prevedel to pesem zato, ker spominja na prelepe zvoke in zvení tako neizgovorljivo lepó, da je v celotni zahodni Evropi težkó

¹⁶ *Novice*, 1846, št. 10, 11 in 12.

¹⁷ Fran L e v s t i k, "Zgodovina slovenskega slovstva", *Ljubljanski zvon*, 1881, str. 508 in 570.

najti nekaj podobno liričnega. Zvonenje naj bi bilo - po njegovem - pobuda, da se človek poglobi vase in premišljuje. Dalje pravi prevajalec o nastanku te pesmi, da jo je bil Schiller napisal v strašnem času, v vrtincu francoske revolucije: več lepih misli v tej pesmi, posebno proti koncu, naj bi bilo naperjenih proti zablodam časa, v katerem je nastala.

Kot primer za vsebinsko točno in jezikovno čisto mesto v prepesnitvi Koseskega naj navedemo prevod 29. do 36. verza, potem pa še iste verze v izvorniku.

Koseski:

Kar dela v jami zdaj globoko
s pomočjo ognja rok oblast,
bo pričevalo gor visoko
v zvoniku cerkve našo čast.
Dočakalo bo pozne čase,
veliko ganilo ljudi,
bo tugi dalo britke glase,
in klicalo k pobožnosti.

Schiller:

Was in des Dammes tiefer Grube
die Hand mit Feuers Hülfe baut,
hoch auf des Turmes Glockenstube,
da wird es von uns zeugen laut.
Noch dauern wird's in späten Tagen
und rühren vieler Menschen Ohr
und wird mit dem Betrübt'n klagen
und stimmen zu der Andacht Chor.

Ampak ravno v prevodu te pesmi je našem purist Levstik, ki je zaradi narodnostnih in političnih idej zavračal skoraj vse, kar ni bilo v skladu z njegovimi pogledi na sodobnost, bodisi v umetniškem ali političnem pogledu, celo vrsto jezikovnih pregreh.¹⁸ Na primer: da je beseda razmotriti neslovenska (kar je tudi držalo, čeprav se je danes razpasla), da je dlan ženskega spola (pri Koseskem je moškega), da je mnogo izrazov nerazumljivih itd. Vendar je bil Levstik tu pa tam tudi malenkosten in je hotel imeti na primer za slovensko besedo smrekovina besedo jelovina in je Koseskega obravnaval s svojega osebnega stališča in na podlagi lastnih (včasih tudi ponesrečenih) jezikovnih raziskav.

¹⁸ Fran L e v s t i k, *Zbrano delo* (Načrti za kritiko Koseskega), Ljubljana 1956, str. 136 do 199.

Prevodu "Pesmi o zvonu" je sledila v *Novicah* Schillerjeva pesem "Der Kampf mit dem Drachen" (v "koseščini" ima naslov "Boj z drakonom").¹⁹ Tudi pri tem prevodu je potrebno imeti pred očmi povezujočo nit: ta namreč vodi iz zgodovinskega ozadja izvirnika v takratni čas in k prevajalčevemu namenu, da bi pokazal krščansko poslušnost in jo postavil proti grobi samovolji človeškega srca, kar naj bi bilo hujše kot opisani zmaj. Pesem je prevedel Koseski metrično točno in na spodaj navedenih (in tem podobnih) mesti dokazal, da je tudi to eden njegovih dobrih prevodov iz Schillerja.

Koseski:

Stermé pogleda ljudsvo zdaj
na viteza, in zdaj na zmaja.

*

Dans tretji dan je zasijal,
kar sim zapustil barké krilo,
počitka skor si nisim dal,
dokler ni vse storjeno bilo.

*

Tu stanoval je zmaj strašan,
na rop čakaje noč in dan.

Schiller:

Und alles blickt verwundert bald
den Ritter an und bald den Drachen.

*

Der dritte Morgen ist es nun,
daß mir's gelungen, hier zu landen;
den Gliedern gönnt' ich kaum zu ruh'n,
bis ich das große Werk bestanden.

*

Hier hauset der Wurm und lag,
den Raub erspähend, Nacht und Tag.

Pri naslednjem prevodu iz Schillerja ("Der Handtuch", po slovensko "Rokavica")²⁰ prevajalec ni podpisal avtorja izvirnika, ampak je pod prevod

¹⁹ *Novice*, 1846, št. 17, 18 in 19.

²⁰ V primerih, ko Koseski ni navedel avtorja, ampak se je pod delo sam podpisal, dvomimo, ali je bila to samo malomarnost - ali plagiat. Verjetno gre pri Schillerju za prvo, saj je pri drugih prevodih Schillerjevih del naveden pravi avtor. Prim. *Novice*, 1846, št. 20 ("Vrednost žen")

napisal samó "Aus dem Deutschen" in dopisal J. Koseski. Pesem nima komentarja, saj ga tudi ne potrebuje. Koseski je najbrž zamolčal avtorja zato, ker se mu je to zdelo za bralce *Kmetijskih in rokodelskih novic* nepotrebno. Kmetje in rokodelci niso (razen nekaterih) poznali Schillerjevih pesmi in jim vsebina, kjer Schiller hvali viteško junaštvo, ne bi pomenila ničesar. Prevod ima tudi nekatera dobra mesta. Vzemimo en primer.

Koseski:

...Zehaje grivo
potrese sivo,
ter ude stegne,
na tla se vlegne.

Schiller:

...Mit langem Gähnen
und schüttelt die Mähnen
und streckt die Glieder
und legt sich nieder.

Toda takšni prevodi Schillerjevih verzov, kot smo jih doslej izbrali in navedli, niso edini. Če vzamemo še en prevod Koseskega iz *Novic* (1846), in sicer prevod pesmi, v kateri Schiller hvali ženske in njihov delež v življenju, dobimo potrditev za oceno večine doslej navedenih verzov: prevodi Koseskega so dokaj zvesti izvorniku in ponekod skoraj še zdaj sprejemljivi. Vendar s tem še ni povedano vse, kar je Koseski - nedvomno s prizadevanjem, ki je potrebno prevajalcu - dodal tedanji slovenski prevajalski poustvarjalnosti. Iz zgoraj omenjene pesmi nam bo tu dodana ena kitica.

Koseski:

Vražno moža je hotenje,
z razmetavno silo vré
trinog divji skozi življenje
brez prevdarka semtertje.
Kar napravi, spet razdjava,
nikdar želj ne spi prepír,
nikdar, kakor hidre glava
zmir odpada, rase zmir.

Schiller:

Feindlich ist des Mannes Streben,
mit zermalmender Gewalt
geht der wilde durch das Leben,
ohne Rast und Aufenthalt.
Was er schuf, zerstört er wieder,
nimmer ruht der Wünsche Streit,
nimmer, wie das Haupt der Hyder
ewig fällt und sich erneut.

Vendar je Koseski še več hudih besed - kakor za prevod "Pesmi o zvonu" - slišal od Levstika za prevod Schillerjeve pesmi, ki ima naslov "Die Kraniche von Ibikus" ("Ibikovi žerjavi"). To je v navedenem obdobju tudi zadnji prevod Koseskega in Schillerjeve poezije in je izšel v *Novicah* leta 1847.²¹ Levstik je rekel pesnenju in prevajanju Koseskega kastriranje besed. Toda to se je nanašalo tu le na eno kritico iz prevoda pesmi, zaradi česar pa je Levstik odklonil prevod v celoti in - kot vemo - Koseskega sploh. Naj nam bo dovoljeno, da še iz prevoda te pesmi izberemo nekaj verzov in jih soočimo z s Schillerjevimi.

Koseski:

In kjer na glavah po navadi
ljudem prijazni kodri so,
serdite kače, divji gadi
trebuha strup napenjajo.

*

Sukáje v krogu se ostudno
zakrožijo popevko čudno,
ki srce zgrabi grešnika,
v žareče spone vkuje ga.

Schiller:

Und wo die Haare liblich flattern,
um Menschenstimen freundlich wehn,
da sieht man Schlangen hier un Nattern
die giftgeschwollen Bäuch blähn.

*

Und schauerlich gedreht im Kreise
beginnen sie des Hymnus Weise,
der durch das Herz zerreißend dringt,
die Bande um den Sünder schlingt.

²¹ *Novice*, 1847, št 49 in 50.

Danes, po več kot stoštiridesetih letih razvoja slovenskega knjižnega jezika in slovenske pesniške poustvarjalnosti (prevajalske veščine) je težko s sodobnimi merili meriti nekdanje in sedanje prevode. Za Schillerjevo visoko razvito nemščino takrat skoraj ni bilo mogoče v slovenskem besedišču najti ustreznih slovenskih izrazov. Najpomembnejšemu slovenskemu prevajalcu Schillerjevih del pred marčnimi dogodki leta 1848 moramo priznati vsaj napor, če že ne večjih poustvarjalnih uspehov. J. V. Koseski, ki je v svojih srečnih letih našel med slovenskimi bralci več odmeva kakor Prešeren, je pomenil vsaj v času, ki je bil navdušen za hrupno slovanstvo, nekakšnega vseslovanskega pesnika kot protipol za kranjskega Prešerna. Seveda je Koseski uspeval tudi zaradi prevodov svojega vzornika in učitelja Schillerja, saj je želel z njim pokazati, kaj zmore. Pred marcem 1848, ko se je mladi rod navduševal za schillerjansko svobodoljubje, so k razvnanju duhov dodali svoj delež še prevodi Koseskega, kar je bila najbrž takrat tudi njegova glavna zasluga.

Koseski je prevedel še več Schillerjevega, kot je tu navedeno. Predvsem sta to dva prevoda Schillerjevih dram: "Mesinska nevesta" in "Devica Orleanska",²² ki pa nista prišla na oder. Koseski je pozneje prevedel še več Schillerjevih pesmi, ki tu prav tako niso obravnavane.²³

Tako si je ta literarni samohodec, po poklicu finančni uradnik v Trstu, daleč od osrednjega slovenskega literarnega dogajanja prizadeval, da bi s svojimi zastarelimi predstavami o slovenskem knjižnem jeziku v slovenščini povedal, kar ga je pri Schillerju miselno in čuvstveno zaposlovalo.

²² *Razne dela pesniške in igrokazne Jovana Vesela-Koseskiga*, Ljubljana 1870, str. 561 do 690.

²³ *Raznim delom pesniškim in igrokaznim Jovana Vesela-Koseskiga dodatek*, Ljubljana 1879, str. 8, 9, 10, 11 do 13, 14 do 17, 18 do 23, 24, 25, 26, 27, 29 do 31, 32, 33, 34 do 45.

Lojze Krakar: SCHILLER'S POEMS IN THE TRANSLATIONS OF
J. V. KOSESKI

S u m m a r y

The poet Jovan Vesel Koseski (1798-1884) was not very popular with the Slovenes, and unjustly so, because as an "objective" poet he was contrasted with the "subjective" France Prešeren. But Koseski wrote some good lines and verses, and especially in the 1840's he was among the best Slovenian translators of the German poet and playwright Friedrich Schiller. The aim of this work is to show a few good poetic translations of Schiller from Koseski's pen.